

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

3. De Clandestina desponsatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

cum minore septenniō contracta sunt : quia cum sponsalia primū post exactum septenniū incipiunt, & obligatio mutua nascatur, cum consensu novo, vel verbō, vel factō expresso egent. *s. 4. h. t. ubi Glossa V. placere.* advertit, ex eo solo, quōd quis non contradicit, nisi vel cohabitare pergat, vel familiaritatem singularem ostendat, vel munuscula donet, aut recipiat, de consensu non debere divinari, vel præsumi. *Affirmo*, si sponsalia contracta fuerunt inter impuberes, vel cum impubere post annum septimum : quia impubes non tunc primū obligatur, quando annos pubertatis attingit, sed tantūm habet hoc beneficium juris, ut eo tempore priorem obligationem natam possit dissolvere, si velit. Ergo si non velit, sed pergat se habere ut sponsum, aut si monitus de hoc suo jure non statim reclamet, & ostendat voluntatem resiliendi, manebit, & confirmabitur prior obligatio sponsalium. *P. Engl. h. t. §. 1. num. 6.* Statim autem reclamare dicitur, si reclamet intra triduum post pubertatem per *l. fin. C. de Error. Advocat.* ubi hapetur : *illico dicitur fieri, quod intra triduum sit.*

36 *Effectus* desponsationis impuberum de presenti, seu matrimonii est, quōd valeat in vim sponsalium. *c. fin. h. t.* Sed hoc duntaxat ex interpretatione & præsumptione quadam, quōd contrahentes intenderint, se obligare omni meliori modō, quō possunt. *per s. un. §. 1. Ead. in 6.* Proinde si de contrario constet, quōd impubes præcisè intenderint his & nunc matrimonium contrahere, non autem in futurum promittere, ut si de hoc coram testibus protestatio aliqua facta sit, vel pro foro conscientiae saltem quis certus sit, quōd hanc intentionem restrictivam habuerit, probabilius est, eundem nullō modō obligari, neque in vim sponsalium. *Sylvester V. Matr. q. 8. Gutierr. de Matr. c. 2. n. 16. Fagnan. in c. d. illi. q. h. t. ubi n. 49.* notat, Tridentinum ex

hac parte nihil immutasse, & etiamnum matrimonium impuberum obtinere vim sponsalium, licet clandestinè sint contracta.

TITULUS III. De Clandestina Desponsatione.

SUMMARIA.

1. Quid? 2. Quotuplex? 3. Quo jure prohibita, et annullata sit desponsatio clandestina?
4. An heretici teneantur observare formam à Tridentino matrimonio contrahendis prescriptam?
5. Assignatur materia clandestina desponsationis.
6. Forma.
7. 8. Quando & ubi fieri debeant denuntiationes?
9. 10. An quandoque omitti possint?
11. Usque 17. Quis Parochus assistere possit matrimonio? 17. An, & cui dari possit licentia assistendi?
18. Et qualis licentia sit necessaria?
19. 20. 21. Quot, & quales testes debeant interesse matrimonio?
22. 23. De benedictione nuptiarum.
24. Cur prohibita sit clandestina desponsatio? 25. 26. Qua ejus pena? 27. An, & in quibus casibus subsistat? 28. An saltem habeat vim sponsalium?
29. An valeant sponsalia clandestina?

Altera species matrimonii est desponsatio clandestina; species, inquam, matrimonii: præcipuè enim hoc titulo agitur de matrimonio clandestino.

§. I.

Desinitur desponsatio clandestina, quōd sit matrimonium contractum omisis solennitatibus à Jure requisitis, id est, denuntiationibus, & præsentia testium.

§. II.

Dividitur desponsatio clandestina in illam, in qua denuntiationes ad perfectam ejus publicationem necessariae omittuntur, & in eam, in qua testes necessarii desunt, qui hodie post Tridentinum Concilium sunt Parochus proprius & saltem duo alii. Hæc simpliciter, illa secundum quid clandestina appellatur.

pellatur. Minus verò propriè etiam desponsatio clandestina dicitur, quæ non sit publicè cum solennitatibus, nempe cum non datur benedictio in facie Ecclesiæ, cum sponsa non petatur ab iis, in quorum potestate est, & cum non adhibeatur deductio uxoris, saltus, convivia publica, aliæque similia. *c. aliter 1. c. nuptias. 3. causa 30. q. 5.*

§. III.

Causa efficiens desponsationis clandestinæ vel remota est, vel proxima.

Remota est jus, quod desponsationem clandestinam vel illicitam, vel invalidam facit. Equidem S. DEI Ecclesia ex justissimis causis matrimonia clandestina semper detestata est, & à primordio statim prohibuit juxta cap. 2. causa 30. q. 5. & c. 3. h. t. novam verò formam nuptiis pangendis præscripsit Tridentinum Concilium (sess. 24. de Reform. matrim. c. 1. ibi: præcipit (S. Synodus) ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festiuis, in Ecclesia inter Missarum solennia publicè denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur; ubi Parochus, viro & muliere interrogatis, mutuo consensu intellecto, vel dicat: Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciarum. Et paulò post: Qui aliter, quàm præsentè Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad sic contrahendum omninò inhabiles reddit: & hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsentè decreto irritos facit, & annullat.

Causa efficiens proxima clandestinæ desponsationis sunt mas, & fœmina, qui matrimonium contra Ecclesiæ prohibitionem, & præsertim Tridentini ordinationem, clandestinè celebrant.

Hinc in disquisitionem venit: num hæretici quoque teneantur servare formam à Tridentino præscriptam, ita ut invalidè contrahant, si non admittant legitimum Parochum, aut per se sufficientem, ut Parochi locò matrimonio intersit? R. Distinctè, &

Dico I. Hæretici contrahentes in loco, aut Parochia, ubi Concilium Tridentinum promulgatum, aut receptum non est, ut in Anglia, Scotia, Hibernia, Suecia, Saxonia, Prussia, aliisque partibus, validè contrahunt, licet nullò verò Parochò, aut Sacerdote, imò nec teste præsentè: quamvis enim idem Concilium absolutè potuisset horum non acceptantium matrimonia sine Parocho contracta irrita reddere, id tamen defacto noluit facere independentè ab acceptione uniuscujusque subordinatæ Parochiæ, ut patet ex postremis verbis d. c. 1. sess. 24. Decernit insuper (Sancta Synodus) ut hujusmodi decretum in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat à die prima publicationis in eadem Parochia facta numerandos. Clariss. P. Paulus Mezger, meus olim in Theologia Professor Oblervandissimus; in Theolog. Schol. Salisburg. de Sacrament. disputat. 54. art. 3. n. 5. Jacob. Pignatell. tom. 8. consult. 104. num. 1. ubi testatur ita declarasse S. Congregationem Concilii in Bisuntina 26. Junii 1598.

Dico II. Practicè probabile est, hæreticos sine legitimo, id est, Catholico Parocho, validè contrahere matrimonium in loco, ubi viget publicum suæ hæresis exercitium, licet eadem sit communis tum hæreticorum, tum Catholicorum Parochia, & in ea priùs jam fuerit promulgatum, & receptum Tridentinum

tinum, veluti Augustæ, Memingæ, & in aliis quibusdam Urbibus Sueviæ. Primaria ratio est: quia præsumi non debet de pia matre Ecclesia, quod unquam mens ejus fuerit ob defectum legitimi Parochi annullare hujusmodi matrimonia propter maxima mala, ac pericula inde proventura; si enim A catholici viderent suos liberos natos ex talibus matrimoniis à nobis haberi pro illegitimis, quantæ hinc calamitates, atque passim Catholicorum persecutiones? quot bella, & seditiones moverentur? Accedit, quod ex communi persuasione, & opinione Catholicorum ejusmodi matrimonia passim censeantur rata, & valida; imò & ipsi Episcopi, ac Consistoria manifestè deprehendantur eadem matrimonia approbare, ex quo non jubent, hæreticos in communi ipsorum, & Catholicorum parochia hæretico ritu conjunctos, si postea catholici fiant, denuò juxta Tridentini formam copulari; quod aliàs omnino fieri deberet. Hujus sententiæ sunt P. Pirhing. *h. t. n. 12.* Patrit. Sporer *de Matr. n. 35.* Laym. *in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 7.* & plerique DD. Germaniæ. Ne tamen quid dissimulem, memini, me in *Proem. Juris Can. n. 9.* allegasse declarationem Cardinalium *ad Trident. d. c. 1. sess. 24. n. 10.* in qua S. Congregatio expressè declaravit, matrimonia nulla esse, quæ hæretici coram suo prædicante celebrant in locis, ubi Tridentinum est promulgatum, unde difficile est, quid certi statuere.

Dico III. Si hæretici in loco, ubi non est concessum publicum hæresis exercitium, & ubi simul Tridentinum receptum est, veluti in Austria, matrimonium clandestinè contrahant, invalidè contrahunt: quia contractus regulari debent secundum leges, & consuetudines illius loci, in quo celebrantur, & non solum cives, sed omnes ibidem contrahentes forum loci illius sortiuntur. *l. si fundus 6. ff. de Evictionib. l. 1. C. de Emancip. lib. Bartol.*

*in l. de quibus. num. 27. ff. de Legib. idque in specie etiam de matrimoniali contractu dicitur in c. 1. de Sponsalib. ubi non observata lege, & consuetudine patriæ, matrimonium contractum juxta leges loci, ubi uxor ducta est, invalidum pronuntiatur. Adde, quod tali in casu non subsint causæ & pericula supra dicta. Bossius *de Contr. matrim. cap. 1. num. 56.* Vincent. de Just. *de Dispens. matrim. l. 2. c. 10. n. 114.**

§. IV.

Materia, seu objectum clandestinæ desponsationis sunt corpora contrahentium, eorumque traditio in ordine ad copulam conjugalem.

§. V.

Forma clandestinæ desponsationis consistit in solemnitatibus requisitis ad matrimonium publicum, quibus hæc desponsatio evacuetur. Est autem circa has solemnitates secernendum jus antiquum à jure novissimo Tridentini: olim enim ad hoc, ut matrimonium diceretur palam, & in facie Ecclesiæ celebratum, sufficiebat, quod præmissis edictis coram amicis, vel consanguineis juxta consuetudinem patriæ initum fuerit. Panormit. *in c. fin. h. t.* Hodie in illis locis, quibus publicatum, & receptum est Tridentinum, necesse est, ut prætiæ solemniter contrahantur, præmissis antea trinis denuntiationibus, in præsentia Parochi, & duorum testium, quorum defectu desponsatio vel secundum quid, vel simpliciter, vel improprie clandestina est.

Secundum quid clandestina censetur desponsatio, si omisse sint denuntiationes, quæ ex præscripto Tridentini fieri debent continuis tribus diebus festivis in Ecclesia inter militarum solennia. Nihil tamen refert, etsi extra Ecclesiam, & die non festo, in quo est frequens populi concursus, fiant, ut in Litanis, Processionibus, aut Concionibus: cum enim denuntiationes non sint de forma, aut solennitate matrimonii, sed tantum ideo præceptæ,

ut ad multorum notitiam nuptiæ celebrandæ perveniant, quò facilius impedimenta detegantur, ideo non tam ad verba, quàm mentem Tridentini, ac consuetudinem loci attendendum est. Ita Gutier de Matr. c. 56. n. 7. Sanchez lib. 3. disp. 9. n. 9. Clariss. P. Paulus Mezger d. a. 3. n. 16.

Quæres I. Ubi, & in qua parochia faciendæ sint denuntiationes?

R. Si ambo contrahentium in eadem parochia, ubi matrimonium contrahere volunt, hæctenus habitârunt, sufficit, si ibi denuntiationes fiant: e contra verò si sint ex diversis parochiis, quamvis ad valorem matrimonii non requiratur utriusque Parochi præsentia, necesse tamen est, utrobique denuntiari matrimonium contrahendum. Zerol. in Prax. Episc. V. matrimonium, ubi refert ita declarasse Congregationem Cardinalium. Imò licet in una parochia defacto domicilium habeat tam sponsus, quàm sponsa, si tamen unus, vel uterque longiori tempore in alio loco commoratus sit, ibi quoque denuntiationes faciendæ erunt. Barb. de Offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 32. n. 11. quem refert, & sequitur Clariss. Paul. Mezger d. a. 3. n. 17. Sanè illud necessarium non est, ut semper in eo loco, ac parochia, ubi matrimonium contrahitur, denuntiationes præcesserint, tam in casu, quo duo in civitate domicilium habentes cum licentia, & iusta de causa ruri matrimonium celebrare volunt, quàm etiam, si fortè post denuntiationes factas in loco, ubi hæctenus habitârunt, aliò migrare, ibique contrahere velint: quia universim Tridentino satisfit, si ibi denuntientur matrimonia, ubi verissimiliter innotescere possunt impedimenta, si quæ interveniunt.

Quæres II. An quandoque, ac ex quibus causis remitti, & omitti possint denuntiationes?

R. I. Possè aliquando vel prorsus omitti, vel tantum pro tribus fieri, vel post con-

tractum matrimonium differri, si rationabilis causa accelerandi matrimonii subsit, & licentia Ordinarii, aut Vicarii generalis accedat. Trident. d. sess. 24. c. 1. Layman lib. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 5. circa fin. Bonacin. de Matrim. q. 2. punct. 6. num. 7. Quin imò si necessitas valde magna, & urgens fuerit, & commodus accessus ad ipsummet Ordinarium, vel ejus Vicarium, aut delegatum haberi nequeat, etiam solus Parochus eam desponsatis gratiam facere poterit, ut vel unam tantum, vel post contractum matrimonium ante consummationem (quam interim prohibere poterit) denuntiationes faciat; ut si miles desponsatus subito avocetur ad castra, & nisi statim copuletur, in continuo periculo continentia futurus sit: si quis in articulo mortis ad effectum legitimandi prolem suam concubinam ducere velit: vel si propter inæqualitatem personarum, aut quacunque ex causa præfens periculum immineat, nec alteruter resiliat, aut ne propter ipsam moram, quæ ad requirendum Episcopum necessaria esset, matrimonium malitiosè impediatur: in his namque & similibus casibus, quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum. Barbos. d. c. 1. Trid. n. 44. Reverend. Maurus Oberalcher de Sacram. p. 2. tr. 2. c. 3. § 2. q. 8.

R. II. Tameñ Concilium Tridentinum cit. 10 cap. 1. unam solùm causam dispensandi circa denuntiationes assignet, nempe quando probabilis est suspicio, matrimonium malitiosè impeditum iri, justè tamen dispensari posse, quotiescunque vel notabilis utilitas contrahentium spectatur, vel ex denuntiationibus damnum, aut notabile incommodum timeatur. Quamobrem sufficiens causa est, si v. g. contrahentes conditione, fortunis, vel ætate sint admodum inæquales, adeoque derisio, vel inhonoratio timeatur. Sanchez lib. 3. de Matr. disp. 9. n. 2. item si duo jam diu cohabitârint, aut pro conjugibus habitati sint. Syl-
vester

vester *V. matrimonium*. 6. q. 7. dic. 2. Similiter si tempus Quadragesimæ, vel Adventus, quo nuptiæ prohibentur, aut repentinus discessus instet, & hæc sine incommodo aut periculo fornicationis differri nequeant. Bonac. d. p. m. Ho 6. n. 7. Rursus, quando nullus adest timor impedimenti, ut si Magnates, ac Principes nuptias iniri sint, ut quæ sunt valde publicæ, & consequenter, si aliquod inter ipsos impedimentum extaret, facile detegeretur non præmissis denuntiationibus. Vincent. de Justis de *Dispens. matr. lib. 2. c. 10. n. 162. qui n. 141.* post alios rectè monet, in casu, quo vel scandalum populi, vel matrimonium malitiosè impediendum timetur, Episcopum non tantum posse, sed etiam teneri sub peccato mortali in denuntiationibus dispensare.

¶ I *Simpliciter clandestina desponsatio est I. si desit presentia Parochi, vel ejus substituti:* quæ, ubi Tridentinum est receptum, debet esse moralis, hoc est, talis, ut advertat ad id, quod agitur, ac de eo testari possit. Non est tamen necessarium, ut ista presentia sit illi voluntaria, sed sufficit, quod vir & foemina coram ipso etiam invito, & quantum in se est, etiam repugnante mutuum consensum verbis ad eum directis sufficienter exprimant: uti locuples præstat argumentum textus in *l. coram Titio. 209. ff. de Verb. Signif.* ibi: *coram Titio aliquid facere jussus non videtur presente eo fecisse, nisi is intelligat: itaque si furiosus, aut infans sit, aut dormiat, non videtur coram eo fecisse: scire autem, non etiam velle is debet, nam & invito eo rectè fit, quod visum est.* Et ita sæpe fuisse resolutum à S. Congregatione Concilii Tridentini, tradit Guierrez *tr. de matrim. c. 69. n. 8.* Rota dec. 1099. n. 5. & 6. coram Seraph. & in Neapolitana matrimonii 1. Julii. 1650. f. fin. coram Roias. Atque multis exemplis compertum est, ratum fuisse matrimonium contractum coram testibus præsentè Parocho, eo non-

solùm auctoritatem denegante, sed etiam invito, & repugnante, idque etiam, cum interdictum fuerat à Judice, ne lite pendente matrimonium contraheretur; quamquam eo casu tam contrahentes, quam testes pœnas non mediocres dedisse constat, juxta *c. 1. & 2. de matr. contr. contra interd. Eccles.*

Quæres I. Quis, cujus contrahentium Parochus, & ubi possit assistere matrimonio?

R. Possit assistere solum eum, qui est Parochus proprius vel utriusque, vel saltem alterutrius ex contrahentibus: quia cum matrimonium non possit consistere, nisi inter duos, hoc ipsò quod possit unum conjungere, necessario debet posse & alterum, arg. *l. 10. ff. Quemadm. servit. amit.* Rota decif. 530. n. 17. & decif. 713. n. 13. coram Buratto. dec. 194. n. 6. coram Merlino. Zerola in *Prax. Episc. p. 2. in 5. Parochus. f. 1.* Et quidem poterit conjungere, eorumque matrimonio assistere in utriusque, vel etiam extra utriusque Parochiam, aut Dioecesim: quoniam licet Parochus, aut quivis Juxta, non possit extra suum territorium exercere actus jurisdictionis contentiosæ. *l. 1. ff. de Offic. Proconsul. & e. novit. 7. de Offic. legat.* potest tamen exercere actus jurisdictionis voluntariæ, quæ absque causæ cognitione inter volentes tantum, & nullò modò in invitos redditur. *l. 2. ff. de Officio Proconsul. junctâ Gloss. in d. l. 1. V. potestatem.* qualis actus est assistentia Parochi; quin nec fortè est talis, cum solum requiratur ad auctoritatem matrimonio conciliandam, & eliminanda incommoda, quæ à clandestino matrimonio oriebantur.

Quæres II. Quisnam in ordine ad contrahendum matrimonium proprius Parochus censetur?

R. Proprius Parochus censeri non tantum illum, in cujus parochia unus, vel uterque contrahentium habent domicilium verum, sed etiam ubi habent quasi domicilium, seu

feu ubi per maiorem anni partem actu habitauerunt, vel habitare intendunt: nam & quasi domicilium tribuit jus parochiale ad administranda, & recipienda Sacramenta, excepto Ordine, & Tonfurâ, arg. *cap. 3. de Temporib. ordin. in 6.* Secus verò, si contrahentes reperiantur in aliquo loco non animò ibidem domicilium contrahendi, sed recreationis causâ: Parochum enim illius loci non dici proprium, & matrimonium coram eodem contractum non tenere, decidit Rota *decif. 643. num. 2. & decif. 656. in fin. p. 1. diuers.* alique adducti per Rotam in *Mutinen. matrimonii 27. Februarii 1637. coram Dicano. Bonacin. de matrimon. q. 2. punct. 8. num. 5. & tertio patet.* ubi ait, idem esse, si quis se transferat in aliquod oppidum causâ colligendorum fructuum, & ita teste Riccio *dec. 244.* à Rota sæpius declaratum fuisse subdit, addita ratione: quia non dicitur ubi propriè commorari, & habitare per *l. 1. §. 9. ff. de his, qui effud.* Circa Principes speciale est, quòd licet censeantur esse cives omnium urbium, & omnium pagorum sui principatus, non tamen validè ducant conjugem in quouis ejusmodi loco, sed solùm coram illo, qui est Parochus palatii, in quo ordinariè resident. Lugo in *Resp. moral. lib. 1. dub. 37.*

14 Interim in propatulo est, nomine Parochi proprii venire S. Pontificem, ut qui tanquam Ordinarius Ordinariorum assistere potest matrimoniis omnium fidelium: Cardinales in Ecclesiis suorum Titulorum. Azor. *lustr. moral. p. 1. lib. 3. c. 45. q. 2.* Legatum Sedis Apostolicæ in provincia, ad quam est destinatus: quia est Ordinarius in illa juxta *c. 2. d. Officio Legat. in 6.* Archi-Episcopum in sua Diocesi, quin & in sua provincia, si actu eam visitat, aut si, nolente Suffraganeo aliquos conjugere, causâ per appellationem ad eum devolvitur. *c. pastoralis.*

de Officio Ordin. Barbof. ad Concil. Trident. l. cit. num. 103. & 104. Episcopum in sua Diocesi. P. Pirrhing. *h. t. §. 3. n. 20.* Vicarium Generalem Episcopi. Barb. *d. l. n. 105.* Gutierrez *de Matrim. c. 66. num. 12.* Capitulum sede vacante, quia succedit Episcopo quoad jurisdictionem ordinariam. Pirrhing, & Barb. *d. l.* & Abbates exemptos, qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem. Petrus de Ledesm. *de Matr. q. 45. art. 5. punct. 3. dub. 4. concl. 3.* Tambur. *de Jure Abbat. disp. 8. q. 1. n. 2.*

Quæres III. Quis sit Parochus proprius respectu matrimonii vagorum?

R. Vagorum parochum proprium esse quemcunque, ac proinde quilibet Parochus validè potest eorum matrimoniis assistere, sicut alia Sacramenta administrare. Gutierrez *de Matr. c. 65. n. 3.* Sanchez *lib. 3. disp. 25.* Appellamus autem vagos, sive vagabundos, eos, qui nullibi certam, ac constantem sedem, aut domicilium habent; item, qui pristinum domicilium deserentes, *navigant, vel iter faciunt, quærentes, ubi se collocent, atque ubi constituant;* quemadmodum eos hunc in modum describit *Lex 27. §. 2. ff. Ad Leg. municip.* Quibus Less. in *Auctario V. Matrimonium. casu. 12.* annumerat milites, qui quidem sunt in aliquo præsidio, sed tamen pendunt à nutu Ducis emittentis, vel evocantis ad aliud præsidium, vel ad exercitum. Sanchez *l. 3. disp. 19. & 23.* accenset etiam illos, quorum alteruter est vagus: hi enim, sicut alii, validè possunt contrahere coram quolibet Parocho cujuscunque loci, in quo hospitantur, ut fatentur omnes, vel etiam coram quolibet alio Parocho juxta Sanchez *lib. 3. disp. 25. n. 14.* & Laym. *lib. 5. tr. 6. c. 10. n. 7.* contra Dicastillo *de Matrimon. disp. 3. dub. 15. n. 132.* & Coninck *disp. 27. n. 20.* & alios, qui docent, vagos debere contrahere coram Parocho loci, in quo pro tempore

hospitantur. Præcipit tamen Concilium Trident. *sess. 24. de Reform. matrim. c. 7.* Parochis omnibus, ne matrimoniis vagabundorum intersint, nisi prius de conditione, qualitate, & impedimentis conjungendorum diligentem inquisitionem fecerint. & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

16 *Quares IV.* An Parochus validè assistat matrimonio, si non sit sacerdos, vel si sit excommunicatus, suspensus, aut interdictus?

xy. Parochum talem validè assistere, dummodò non sit actualiter depositus, & adhuc titulum, ac possessionem parochiæ retineat: partim quia assistere matrimonio propriè non est actus jurisdictionis, nec ordinis, sed species quædam testimonii auctoritativi à jure pro solemnitate substantiali hodie requisiti: partim quia adhuc talis verè est parochus, quod ad validè assistendum sufficit. Bonacin. *de matrim. q. 2. punct. 8. num. 21.* Barb. *de Offic. & potest. Episcop. alleg. 32. n. 110.* Clariss. P. Paulus Mezger *de Sacram. disp. 54. art. 3. n. 12. & seq.* Idque ampliùs procedit, quamvis beneficium amiserit, ut quia infra annum non fuit promotus ad sacerdotium juxta *c. licet canon. de Elect. in 6. vel quia aliud beneficium incompatible suscepit juxta c. 28. de Prabend.* Licet enim sit ipso jure tituló privatus, nondum tamen est possessione spoliatus, & interim præsumitur habere justam causam retinendi. *cap. 28. Eod. in 6. Filiuc. tom. 1. tr. 10. p. 1. c. 6. n. 207.* Jacob. Pignatell. *tom. 8. consult. 34. n. 7.* ubi testatur ita censuisse S. Congregationem Concilii *sub die 12. Martii 1593. & in Marianensi 24. Martii 1653.*

17 *Quares V.* An, & cui Parochus hanc assistendi licentiam delegare possit?

xy. Possè, dummodò is, cui delegat, sit sacerdos: quia Tridentinum *loc. cit.* in substituto hanc qualitatem expressè requirit, & sub

alternatione statuit, ut matrimonium non alter contrahatur, quàm præsentè Parochi, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia. Nihil tamen refert, utrum Sacerdos substitutus à Parochi sit pro animarum cura approbatus, an non? Reverend. Maurus Oberacher *de Sacram. p. 2. tr. 2. c. 3. §. 1. q. 4.* An sit regularis, vel secularis? Bossius *de matrim. contr. cap. 4. n. 111.* ita ut nec excommunicatio, aut alia censura, nec irregularitas, nec degradatio impedimento sit. Barb. *de Offic. & potest. Episc. alleg. 32. num. 111.* Bonacin. *de matr. q. 2. punct. 8. n. 23.* Imò subsisteret matrimonium contractum coram delegato Parochi, licet is verè esset laicus, si communi æstimatione reputaretur sacerdos: cum delegatio, & licentia assistendi ei dentur titulum præsumptum, & concurrat communis error, qui titulo subnixus jus facere dicitur, & defectum supplet, arg. *l. Barbarius. 3. ff. de Officio Prætor. Bonacin. d. punct. 8. num. 30. Filiuc. d. c. 6. n. 206.*

Quares VI. Qualem licentiam à proprio contrahentium Parochi obtinere debeat alius sacerdos, ut validè assistat matrimonio?

xy. l. Non sufficere licentiam solummodò præsumptam, vel ratihabitionem Parochi, præsertim subsequenter: quia quando licentia ad valorem actus, & pro forma requiritur, debet actum præcedere, arg. *l. 2. §. justum ff. de Acquir. vel amitt. hered. & ea, quæ sunt de forma alicujus actus, non possunt per æquipollens, vel aliquid, quod est præsumptive tale suppleri, arg. §. tutor autem. 2. Inst. de Auctoritat. tutor. præsentiam autem, vel licentiam Parochi à Tridentino requiri pro forma contractus matrimonialis, cum communi docet Em. Cardinalis de Luca *disc. 26. ad Concilium Trid. n. 9.* ubi contrariam opinionem ac si forma à Tridentino præscripta solum esset probatoria, & non solemnis, vocat erro-*

¶ II. Neque sufficere licentiam, quâ Parochus alicui Sacerdoti committit potestatem exercendi actus quosdam particulares, & in specie determinatos, quantumcunque nobiliores; quippe hi licentiam assistendi matrimonio non involvunt: sufficere tamen, si eadem generaliter commissa sit cura exercendi officia parochialia, aut administrandi sacramenta, nulla de matrimoniis facta mentione: quoniam sub generali deputatione, & commissione administrandi Sacramenta, & Parochum in exercitio curæ coadjuvandi, comprehenditur etiam administratio sacramenti matrimonii, cum non reperitur jure cautum, quod administratio hujus Sacramenti requirat speciale mandatum, & non sufficiat generale. Rota *decif. 750. n. 1. p. 1. divers.* & ita fuisse resolutum per Sacram Congregationem Concilii, refert Fagnan. *in c. quod nobis. h. t. n. 27. & 28.*

¶ III. Ad hoc, ut Sacerdos alius legitime assistat matrimonio, requiri, ut habeat notitiam dictæ licentiæ sibi concessæ. Barb. *de Officio Parochi. c. 21. num. 75.* & quidem notitiam certam, cum concessa non præsumatur, & ex hac licentia pendeat valor, ac nullitas matrimonii. Unde crederem, nec posse Sacerdotem credere dicentibus, se habere licentiam à proprio Parocho, etsi afferant aliqua verisimilia indicia, vel sint personæ nullatenus suspectæ, & fide dignæ: siquidem in his, quæ ad externam Ecclesiæ gubernationem spectant, non creditur testantibus in propria causa, præsertim hic, ubi posset asserri grave præjudicium matrimonio, & proinde nata, cum non posset probari matrimonium, si Sacerdos non posset aliter de licentia obtenta testificari, quam per ipsorum contrahentium dictum, quibus in causa propria fides non haberetur; quidquid contradicat Sanch. *lib. 3. de Matrim. disp. 37. n. 3.* & Coninck *disp. 27. dub. 3. n. 39.* Quod si Sacerdos defa-

cto ex probabili præsumptione licentiæ matrimonio adlitterit, & licentia hæc à Parocho, vel Ordinario actu data sit, sed ignorata, communiter distinguunt DD. an ipse petierit licentiam, an alius illo ignorante? primo casu matrimonium valere, secundo verò non valere asserunt. Ego hanc distinctionem ut communissimam, ita veram puto, non ob fundamenta allata à Sanchez *lib. 3. disp. 36. à num. 2.* quæ bene oppugnat P. Engl. *h. t. n. 17.* sed ea ex ratione, quod, ut alicui data censeatur licentia cum effectu, necessarius sit consensus aliquis moralis dantis, & accipientis; at, si Sacerdos assistens licentiam petierit, saltem per nuntium, vel alium mediantem, jam apparet iste consensus: econtra verò si penitus ignoret, & licentiam non petierit nec per se, nec per alium, nullus consensus utriusque moraliter conjunctus adesse intelligitur.

¶ II. Desponsatio simpliciter clandestina dicitur, si destituatur præsentia duorum, aut trium testium. Debet autem testium præsentia, uti Parochi, esse moralis per *L. coram Titio 209. ff. de Verb. signif.* & simultanea, nec sufficit successiva, ut colligitur ex illis verbis Tridentini: *& aliter, quam præsentem Parocho, & duobus, vel tribus testibus;* in quibus requirit testes per copulam *&*, quæ particula est copulativa. Bonac. *de Matr. q. 2. punct. 8. n. 44.*

Non immeritò dubitatur: an testes, qui ad matrimonium contrahendum adhibentur, debeant esse omni exceptione majores?

Pro affirmativa facit, quod tales testes requirat Tridentinum, per quos in judicio legitime probari possit matrimonium contractum, si forsitan ab alterutro contrahentium postea negetur, is enim videtur fuisse unicus finis Concilii; atqui non potest probari matrimonium, nisi per testes omni exceptione majores, cum matrimonium sit de causis gravissimis, & æquiparetur criminalibus, c. 1. *de Consang. & affinit. COVAR. 4. Decretal. p. 2. c. 8.*

§. 12. n. 7. & 8. Ex quo quidam Neoterici apud Sanchez lib. 3. de Matr. disp. 41. n. 4. concludunt, non valere matrimonium contractum coram criminosis, perjuris, infamis, & excommunicatis, aliisve.

21 Nihilominus major pars DD. sustinet, sufficere testes qualescunque etiam alios de jure inhabiles, modò tantum habeant iudicii, ut intelligere, & testari possint de celebrato contractu: quandoquidem Tridentinum plùs non desiderat, quàm Parochum, & testes, neque vel in his, vel in illo certas qualitates exigat. Idque colligitur ex mente Eiusdem: voluit namque pericula nullitatis præcavere, & propterea testes requirit, ne quis, relicta priore conjugè, cum alia invalidè contrahat: at si testes deberent esse omni exceptione majores, hòc ipsò matrimonia pleraque periculo nullitatis exponerentur, & complures in statu fornicationis viverent, eò quòd sine testibus idoneis matrimonium contraxissent; ut ex testamentis satis apparet, quæ propterea semper in periculo sunt, dum facillè etiam præter opinionem testatoris defectus aliquis, vel exceptio contra testem reperiri, & excogitari potest. Finis igitur Tridentini fuit, formam quidem aliquam matrimonio præscribere, ne tam facillè, & frequenter imposterum, sicut olim, matrimonia negari possent, ut tamen eadem forma difficilis, & periculosa non redderetur, in testibus præter naturalem qualitatem nullam aliam exegit.

Ad argumentum oppositum negatur, quòd Tridentinum ad matrimonii substantiam tales requisiverit testes, per quos omni casu plene probari possit matrimonium, si enim hoc voluisset, ad quid insuper præsentiam Parochi desiderasset? Satis ergo est, quòd man per testes, & Parochum simul esset, uti potest, etiam si testes suspecti, nec omni exceptione majores auctoritas Parochi tanquam testis

specialiter idonei, suppleat reliquorum testium inhabilitatem juxta regulam juris communiter receptam, quæ testes inhabiles admittuntur, quando concurrunt cum alio habili, & fide digno. l. si quis ex argentariis. §. cogentur. & ibi DD. ff. de Edendo. Gutierrez de Matr. c. 44. n. 24. & 25. Rota decis. 273. n. 12. & 15. p. 4. divers.

Improprie clandestina, seu minùs solennis erit desponsatio, si cæteræ solennitates desint, præsertim benedictio nuptialis, qua de ita Concilium Tridentinum, sæpè d. sess. 24. de Reform. matrimon. cap. 1. Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem, in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent; statimque, benedictionem à proprio Parocho fieri, neque à quoquam, nisi ab ipso Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii Sacerdoti concedi posse, quacumque consuetudine etiam immemorabili, qua potius corruptela dicenda est, vel privilegio non obstante. Quòd si quis Parochus, vel alius Sacerdos, sive regularis sit, sive secularis sit, etiam si id sibi ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere concedat, alterius Parochia sponso sine illorum Parochi licentia matrimonio conjugere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonio inter esse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. An verò, & quale sit peccatum, hanc benedictionem, seclusò scandalò, & contemptu omittete? disputent Theologi.

Circa secundas nuptias in c. 1. & 3. de Se 23 cund. nupt. constitutum, & sub pœna suspensionis ab officio, & beneficio prohibitum est, ne denuò benedicantur, si antecedenter uterque, vel alteruter saltem conjugum benedictionem jam semel receperit, ut quæ semel recepta non amittitur, & ab uno in alterum

diffunditur. Idem cautum est in *Rituali Pas-*
gationis in Rubr. de forma celebrandi matrim.
 ita: animadvertat Parochus illorum conju-
 gium nuptiis non esse benedicendum, quorum
 alter in prioribus nuptiis benedictionem acce-
 pit; alioquin secundis nuptiis benedicens ipso
 factò in penam suspensionis incidat. De cetero
 in praxi erit observanda cujuslibet Diocesis
 consuetudo. P. Engl. h. t. n. 7. Reverendiss.
 Maurus Oberascher de Matr. c. 3. §. 3. q. 1.

§. VI.

44. *Finis*, propter quem interdicta est clandesti-
 na desponsatio, est, ut videntur gravia peccata,
 & incommoda ex clandestinis nuptiis consur-
 gentia, maximè eorum, qui clam cum una
 contrahunt, eaque relicta aliud matrimonium
 publicum ineunt, prout disserit ipsum Trid.
 sess. 24. de Reform. matr. c. 1.

§. VII.

45. *Effectus* clandestinae desponsationis specta-
 tur in poenis tum à jure communi, tum à Con-
 cilio Tridentino statutis, quæ variae.

Pena communes desponsationi secundum
 quid, ac simpliciter clandestinae sunt: *prima*:
 quod, etsi alias proles nata ex invalido ma-
 trimonio, quod uterque parens, vel saltem
 alter bona fide contraxit ignorans impedi-
 mentum, sit legitima. cap. 2. & 14. *Qui filii*
sunt legit. nata tamen ex hujusmodi matrimo-
 nio clandestino illegitima censetur, de paren-
 tentum ignorantia nullum habitura subsidi-
 um: cum illi taliter contrahendo non exper-
 tes scientiae, vel saltem affectatores ignoran-
 tia videantur. Text. in cap. 3. §. si quis vero.
 b. t. *Secunda*: quod Parochus talem conjun-
 ctionem prohibere contempserit, vel quicum-
 que alius Sacerdos, etiam regularis, illi inter-
 esse praesumpserit, per triennium ab officio
 suspendatur, gravius puniendus, si causae
 qualitas postulaverit, iis verò, qui taliter praesumpserint, etiam in gradu concessio copula-
 ti, condigna poenitentia injungatur. Text. in

d. c. 3. §. fin. At illa suspensio est ferenda
 sententiae, non latae, ut patet ex verbo *suspen-*
datur, quod respicit actum, & ministerium
 Judicis futurum: estque probabilius sublata
 per Tridentinum d. c. 1. quando Parochus,
 vel alius Sacerdos assistit matrimonio simpli-
 citer clandestino, seu invalido ex defectu nu-
 meri testium, cum tunc poenam arbitrariam
 dicet; quod argumento est, si matrimonium
 sit secundum quid, seu ob omillas sine causa
 denuntiationes clandestinum, standum esse
 poenae d. c. fin. Jacob. Pignatell. tom. 4. con-
 sult. 147. n. 14. *Tertia* poena communis est,
 quod illi, qui matrimonium spreto denuntia-
 tionibus, aut absque praesentia Parochi, & tes-
 tium contrahere attentarunt, deestò quò-
 cunque impedimento separentur, & spe di-
 spensationis Apostolicae consequendae careant,
 quamvis antea nulla impedimenti suspicio
 fuisset: non enim dignus est, qui Ecclesiae
 benignitatem facile experiatur, cujus salubria
 praeccepta temerè contempserit. Trident. sess.
 24. de Reform. matr. c. 5. Ex quo Vincent.
 de Just. de Dispensat. matr. lib. 2. c. 19. n. 117.
 intert, in supplicatione pro dispensatione o-
 missionem denuntiationum exprimendam
 esse, alioquin dispensationem securam fore
 subrepticam, nullamque juxta notorium Cu-
 riae stylum.

Pena specialis, & propria desponsationis
 simpliciter clandestinae est, quod contrahentes
 sine Parocho, & testibus, praeterquam, quod
 graviter ex arbitrio Ordinarii puniendi sint,
 reddantur omnino inhabiles, non absolute ad
 ineundum matrimonium, sed ad sic contra-
 hendum, id est, clandestinè: & hujusmodi
 contractus irriti sint, & nulli. Tridentinum
 sess. 24. de Reform. matr. c. 1.

Verum ut hoc ita regulariter se habeat, cer-
 tis tamen casibus valide contrahi potest ma-
 trimonium sine Parochi, & testium praesentia.
Primo quidem, quando contrahentes sunt
 inf-

infideles, ut quos lex Ecclesiastica non obligat. Si tamen intra territorium S. Pontificis degent, & is per legem quoque civilem pro omnibus etiam temporaliter tantum subjectis declaret, matrimonii contractum clandestinum esse irritum, tunc infideles ibidem degentes redderentur itidem inhabiles ad matrimonium clandestinè contrahendum; cum enim Princeps quoque paganus respectu paganorum civiliter sibi subjectorum possit aliquid statuere, quod matrimonium illegitimum, nullumque efficiat, cur non quoque idem possit S. Pontifex intra territorium D. Petri respectu infidelium sibi civiliter subjectorum? Interim defacto prædicta Tridentini constitutio purè Ecclesiastica, non civilis est, hòc ipsò quòd ad totum orbem Christianum extendatur, qui totus Ecclesiæ civiliter subjectus non est.

Secundo, quando etiam fideles degunt, & contrahunt matrimonium in locis, ac parochiis, ubi vel Tridentinum promulgatum, ac receptum non est, juxta dicta *n. 4. b. 1.* vel ubi nullus prorsus parochus, nec alius, qui vices ejus suppleat, ex vicinia haberi potest, ut in locis quibusdam Indiæ, & inter hæreticos, à quibus pastores Catholici expulsi sunt: in ejusmodi enim circumstantiis Tridentinum Concilium ad requirendam presentiam Parochi obligare non voluisse, expressè declararunt Cardinales in *cit. c. 1. Trid. n. 10.* & Clem. VIII. teste Coninck *disput. 27. dub. 1. n. 11.* Clariss. P. Jacob. Wex *de Sponsali. p. 1. p. 4. n. 27.* Quamvis abstrahendo ab his declarationibus juxta generalia juris principia contrarium dicendum foret, cum formà actus non servatà in quocunque calu necessitatis resultet nullitas ejusdem actus, nisi jura specialiter & specificè aliquem excipiant, ut patet in testamentis ordinatis. Barb. *de Offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 32. n. 147.*

Tertiò, quando contracturi è loco, ubi Tri-

dentinum viget, re ipsa domicilium transferunt in locum, ubi non viget, quacunque intentione id faciant: hos enim ibi valide contrahere posse matrimonium, penitus persuasum habeo: tum quia intentio mala, aut bona actum aliquem quidem licitum, vel illicitum, non autem invalidum reddere potest, si in substantialibus defectum non patiatur: tum quia, qui hac ratione, postquam transtulerunt domicilium, contrahunt matrimonium, jure suo utuntur, nec contra legem Tridentini delinquant, siquidem nec verba sonant, nec mens Concilli fuit, matrimonia clandestina in toto mundo irritare, sed tantum in locis, & eorum, qui ibi habitant, ubi publicatum, ac receptum est. Secus est, si solum emigrarent animò clandestinè contrahendi, ac dein iterum redeundi: tale namque matrimonium esse invalidum, resolvit S. Congregatio Cardinalium apud Zypæum *lib. 4. consult. 6. in fin.* & in casu, ubi quidam Austriaci in fraudem decreti Tridentini eo fine ex Austria excurrerant ad illas partes Hungariæ, ubi decretum illud non ligat, ut ibi contraherent matrimonium clandestinum, respondit Inchyta Facultas Viennensis, teste Gobat in *Theol. experim. tr. 9. c. 18. n. 467.*

Quartò, quando matrimonium est quidem contractum in facie Ecclesiæ, sed invalidè ob occultum aliquod impedimentum: tunc enim ex probabiliori necessario non est, id denuo coram Parocho & testibus contrahere, sed factis est, si impedimentò sublatò occultè contrahatur, dummodo impedimentum illud non sit publicum, & probari nequeat, nec tempore celebrati matrimonii fuerit Parocho, aut testibus extra confessionem notum, ut diximus in *Tit. 1. num. 128.* & diligenter versat Clariss. P. Jacob. Wex *de Sponsali. p. 2. controvers. 6.*

Controversiur I. Utrum matrimonium in loco recepti Tridentini clandestinè, ac invalidè con-

contractum, saltem valeat in vim sponsalium?

Affirmat Coninck *disp. 21. dub. 4. concl. 2.* Layman in *Theol. moral. lib. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 18.* & Ferdinand, de Castropal. *de Sponsal. disp. 1. punct. 4.* Primo ideo: quia sponsalium consensus virtualiter involvitur in consensu matrimoniali, & per illum se obligare possunt contrahentes, ergo per eundem quoque ex interpretatione juris se obligare censentur propter vulgarem regulam: si actus non valet, sicut agitur, valeat eodem modo, quo potest valere, arg. *l. si tam angusti. ff. de Servitutibus. Secundo*, quia matrimonium inter puberes, licet non obliget ut matrimonium, obligat tamen in vim sponsalium juxta *c. un. de Desponsat. impub. in 6.* & ea, quae adduximus in *tit. praed. n. 16.* ergo etiam, licet matrimonium clandestinum non obliget in vim matrimonii, obligabit tamen in vim saltem sponsalium.

Sed salva cujusque opinione censeo, matrimonium inter puberes clandestinum, & nulliter contractum nec in vim sponsalium valere: ita enim expressè declararunt Cardinales ad *cit. c. 1. Trid. sess. 24. de Reform. matr. n. 11. §. qui aliter, quam praesente Parocho. §. matrimonium contractum coram testibus. Et §. matrimonium contractum non servat formam.* Ratio est: quia Tridentinum *cit. c. 1.* matrimonio clandestino puberum (quod de jure antiquo validum fuit) totaliter resistit illud absolute annullando, & personas ad sic contrahendum omnino inhabiles reddendo: ubi autem jura ita resistunt, nulla prorsus ex tali actu potest nasci obligatio legitima, consequenter nec sponsalitia, prout pluribus probat Sanchez *de Matr. lib. 1. disp. 20. n. 3.* Quod tamen ita limbo: nisi contrahentes in defectum matrimonii expressè se ad sponsalia obligare intenderent: quippe contractui sponsalium Tridentinum non resistit, taroetsi sequatur, vel connexus sit matrimonio nullo.

KÖNIG IN DECRET. LIB. IV.

Nec argumenta in partem oppositam superius allata obflare possunt: quod enim in primo ingeritur, sponsalium consensum includi in consensu matrimoniali, verum non est, si jus totaliter resistit, prout Tridentinum resistit matrimonio inter puberes clandestinum inito, dum eos ad sic contrahendum omnino inhabilitat. Regula verò adnexa, quòd, si actus non valet, ut agitur, valeat eodem modo, quòd valere potest: solum verificatur, quando actus non valet, ut agitur, ex defectu causae efficientis praecise, secus autem, quando non valet, ut agitur, tam ex parte causae efficientis, quam ex parte causae formalis, quemadmodum evenit in matrimonio clandestino puberum, utpote in quo cum inhabilitate personarum ad sic contrahendum concurrebat defectus solennitatis substantialis, nempe praesentiae Parochi, ac testium. Ex quo etiam patet disparitas ad argumentum *secundum*: siquidem matrimonium impuberum, sive publice, sive clandestinum contractum, solum nullum est ex deficientia causae efficientis: neque ei resistit Tridentinum, ut quod tantum irritat matrimonia clandestina, quae antecedenter reputabantur valida, non verò ea, quae ex alio capite absolute fuerunt invalida, veluti matrimonia impuberum: & quis credat, voluisse Concilium Tridentinum formam quoque pro iis matrimoniis praescribere, quae aliunde subsistere non possunt?

Controvertitur II. An etiam sponsalia clandestina, id est, absque Parochi, ac testium praesentia contracta sint invalida, aut saltem illicita?

Ratio difficultatis est: quia eadem juris dispositio, quae facta est de matrimonio, censetur quoque facta de sponsalibus, quae sunt via ad matrimonium per *l. oratio. 16. ff. de Sponsal. l. si quis tuor. 60. §. quamvis ff. de Rit. nups.* ergo cum ex Tridentini dispositione, matrimonium clandestinum sit prohibitum,

M

ac

ac invalidum, etiam sponsalia clandestina erunt prohibita, ac invalida. Accedit communis regula, quod prohibito consequente intelligatur prohibitum antecedens, per quod ad illud pervenitur.

Sed communibus calculis conclusum est, sponsalia clandestina esse valida, & licita, idque merito: cum nullibi jure antiquo reperiantur prohibita, & decretum Tridentini nominatim prohibentis, ac irritantis matrimonia clandestina ad sponsalia extendi non possit: tum quia est correctorium juris communis, ac proinde ad casum expressum restringendum per *l. precipim. 32. C. de Appellat.* tum quia id à S. Congregatione Cardinalium ad *c. 1. de Reform. matrim. n. 9.* declaratum fuit in hæc verba: *decretum Concilii Tridentini, quo statuit, quod matrimonii contractus fiant sollemniter coram Parocho & testibus, habet tantum locum in matrimonio per verba de presenti, non autem in sponsalibus per verba de futuro*: tum quia non eadem militat ratio in sponsalibus, ac in matrimonio clandestino; quippe ratio prohibendi matrimonia clandestina fuit, præcavere, ne quis priore legitima conjuge clandestinè ducta, eaque repudiata palam aliam ducat, & cum ea in perpetuo adulterio vivat, quod non sequitur, quando quis sprecis sponsalibus clandestinis postea cum alia matrimonium contrahit. Accedit communis praxis, secundum quam sponsalia defacto passim sine præsentia Parocho, & testium celebrantur, nec tamen sive in foro civili, sive Ecclesiastico declarantur invalida.

Ad rationem difficultatis facilis est responsio: nam id, quod dicitur, dispositionem ac prohibitionem factam de matrimonio extendi ad sponsalia, solum procedit, quando est eadem ratio in prohibitione matrimonii, & sponsalium: qualis non est in præsentiarum: vel quando matrimonium absolutè, seu omni-

bùs modis prohibetur: cum enim tunc nullè modò possit contrahi matrimonium, sponsalia erunt promissio rei illicitæ, & sic illicita, & nulla; non item, si matrimonium duntaxat prohibetur, ne talè modò contrahatur, ut in proposito, ne clam ineatur. Unde si clandestinè promittas, & te obliges ad contrahendum matrimonium, non clam, quod foret illicitum, sed palam, & eò modò, quò præcipit Ecclesia, promissio foret de re licita, consequenter valida. Pithing *ad tit. de Sponsalib. n. 26.* Eandem resolutionem meretur subjuncta regula, quòd prohibito consequente censetur prohibitum antecedens; valet enim, quando eadem est ratio antecedentis, & consequentis: & quando antecedens dirigitur ad consequens, quatenus est prohibitum. Angel. Boss. *de Matr. contr. c. 5. n. 58. in fin.* Sanchez *de Matr. lib. 1. disp. 12. n. 3.*

Porro an expediat, sponsalia de futuro coram Parocho & testibus contrahere? diversimodè sentiunt DD. Plerique docent, contractum tanti momenti sine testibus celebrare, prudentis non esse, nisi fortè in casibus, & circumstantiis extraordinariis, partim propter defectum futuræ probationis, partim ne incautè, & minus deliberatè initus videatur; restitius autem & rationabilius contrahi sine Parocho, eò quòd ejus præsentia magnopere nocere, & parùm prodesse possit; magnopere nocere potest: quia timendum, ne partes in præsentia Parocho, etiam contra ejus delortationem, vel qualemcunque protestationem, non tantum sponsalia, sed ipsum matrimonium contrahant cum magno tertij præjudicio, cui antecedenter jus quæsitum, aut matrimonium promissum est; parùm prodesse potest: quia quidquid emolumenti adfert præsentia Parocho, facile aliunde suppleri potest, si v. g. sponsi se antea separatim insinuent, vel postea cum testibus se repræsentent. P. Engl. *ad tit. de Sponsal. §. 2. n. 6.* cui se opponit Rmus Mau-

Maurus Oberascher de Matr. c. 3. §. 2. q. 3. Verum quidquid circa hanc partem theorie possit disputari, vel ex iure, vel ex ratione: in praxi attendenda sunt consuetudines locorum & statuta Dicecesium, quarum in multis presentia Parochi ad sponsalia celebranda desideratur.

TITULUS IV.

De Sponfa duorum.

U^T una duobus, vel duæ uni desponsentur, obstat vel impedimentum ligaminis, vel publica honestatis.

Pars I.

De Impedimento Ligaminis.

SUMMARIA.

1. Quid sit impedimentum ligaminis? 2. Quo iure dirimat matrimonium? 3. §. 5. Ex quo matrimonio oriatur? 4. §. 6. Quorum, & quale matrimonium obstat? 7. §. seq. quibus modis hoc ligamen solvatur?

§. I.

Definitur impedimentum ligaminis, quod sit vinculum matrimoniale, quo unus conjux alteri sic alligatur, ut eo superflite cum nullo alio matrimonium contrahere valeat. Clariss. D. D. Gletlein *Method. compend. Inst. tit. 10. n. 33.*

§. II.

Causa efficiens impedimenti ligaminis est vel remota, vel proxima.

Remota est jus: dirimat autem impedimentum ligaminis matrimonium posterius non modo iure humano, Canonico, & Civili, ut patet ex cap. 1. & fin. h. t. ex §. 6. *Instit. de Nupt. §. 1. 2. C. de Incestu nupt.* sed etiam iure Divino juxta diserta verba Christi *Matth. 19. §. 9. quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, macha-*

tur; ex quibus sic arguit à fortiori Innocentius III. in c. gaudemus. 8. de Divorciis: si ergo uxore dimissa duci alia non potest, quanto fortius & ipsa retenta. Definitum insuper est à Concilio Trid. sess. 24. de Sacram. matr. can. 2. *Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege Divina esse prohibitum, anathema sit.* Quin imò iure quoque naturali posterius matrimonium durante vinculo prioris esse invalidum, suadet ratio: quia nemo potest valide tradere alteri, quod suum non est; at jam secundum primam institutionem hujus contractus, renovatam à Christo in Lege nova, vir accipit potestatem in solidum corporis mulieris, & è converso, juxta illud Apostoli *1. ad Cor. 7. §. 4. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir; similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* Ergo.

Causa efficiens proxima impedimenti ligaminis est matrimonium tam ratum, quam consummatum: ex utroque enim nascitur vinculum, quo durante posterius matrimonium sive ratum, sive consummatum invalidum est. *c. 1. 2. 3. & fin. h. t.*

§. III.

Subiectum impedimenti ligaminis sunt, 4 conjuges, qui per hoc impediuntur, & ad matrimonium cum alia, vel alio contrahendum redduntur inhabiles, cujuscunque sexus sint, ac conditionis.

Dixi: cujuscunque sexus sint: quia est par ratio utriusque: quandoquidem Apostolus *1. ad Cor. 7. §. 2. ait: unusquisque suam uxorem habeat, & unaqueque virum suum,* non unusquisque uxores suas, nec unaquæque viros suos; & detestabilior censetur polyviria, id est, conjunctio unius tæminæ cum pluribus viris, quam polygamia, seu conjunctio unius viri cum pluribus uxoribus: cum hæc solum fini secundo matrimonio, illa etiam fini ejusdem primario, videlicet generationi, & educationi prolis adverteatur. *S. Th. in supplem. q. 65. a. 1.*